

EBARGO Ώρα 19.00
Αθήνα, 19 Μαΐου 2011

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

**Του επιτίμου προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, πρώην πρωθυπουργού,
κ. Κωνσταντίνου Μητσοτάκη,
στην παρουσίαση του βιβλίου, του καθηγητή Θανάση Διαμαντόπουλου,
«Προεδρικό Σύστημα στην Ελλάδα; Στοχασμοί για μια εναλλακτική θεσμική
αρχιτεκτονική».**

Στη σημερινή φάση της ζωής μου αποφεύγω τις δημόσιες εμφανίσεις. Δέχθηκα όμως με χαρά και κατ' εξαίρεση την πρόσκληση του φίλου μου καθηγητή Θανάση Διαμαντόπουλου να μετάσχω στη σημερινή συζήτηση, επι τη ευκαιρία της παρουσίας της εξαιρετικής εργασίας του για ένα προεδρικό σύστημα που θα μπορούσε να ισχύσει στην Ελλάδα, λόγω της σημασίας που αποδίδω στο θέμα και γενικότερα στη συζήτηση για το Σύνταγμα, που με χαρά βλέπω να γίνεται τελευταία στη χώρα μας.

Η Ελλάς περνά σήμερα μια βαριά και επικίνδυνη κρίση –την χειρότερη ίσως- μετά τον εμφύλιο πόλεμο. Η σημερινή κρίση δεν είναι μόνο οικονομική –είναι κατά κύριο λόγο πολιτική- πλήττει τους θεσμούς και μας απειλεί με οικονομική κατάρρευση που θα συνοδεύεται από βαριά και επικίνδυνη κοινωνική αναταραχή. Σε τέτοιες εποχές, είναι φυσικό, ξυπνούν ανησυχίες και επανέρχεται στο προσκήνιο το θέμα των θεσμών. Αναζητούνται τα αίτια και συζητούνται μέθοδοι θεραπείας.

Την αποφασιστική σημασία του Συντάγματος στην πορεία του τόπου, είναι φυσικό, σε ομαλές περιόδους να μην την αντιλαμβάνεται ο λαός. Καθορίζει όμως δυστυχώς συχνά, κατά τρόπο αποφασιστικό την πορεία μας. Το επιβεβαιώνει η πρόσφατη ιστορία μας. Θα μπορούσα να αναφέρω πάμπολλα παραδείγματα, θα αρκεστώ όμως μόνο σε ένα : Εάν ίσχυε από την απελευθέρωση η σωστή διάταξη, που πρόσφατα ομόφωνα ψηφίστηκε, ο εκλογικός νόμος ψηφιζόμενος να ισχύει από τις μεθεπόμενες εκλογές–για να μην πάω στο 1956- τον Ιούνιο του 1989, στην πρώτη εκλογή της, η Ν.Δ. με το υψηλό ποσοστό που πήρε θα είχε κερδίσει 164 βουλευτές και θα κυβερνούσε άνετα για δύο τετραετίες υλοποιώντας σχεδόν στο σύνολό της την πολιτική της, που ήταν η πολιτική που είναι και σήμερα, κατά κοινή παραδοχή, το ζητούμενο. Η Ελλάς θα είχε προσγειωθεί ομαλά και σήμερα δεν θα αντιμετώπιζαμε κρίση.

Ο Θανάσης Διαμαντόπουλος έκανε μια λαμπρή εργασία, με βαθιά γνώση του θέματος και με επιμέλεια παρουσίασε ένα προεδρικό σύστημα προσαρμοσμένο στα ελληνικά δεδομένα.

Το προεδρικό σύστημα έχει τόσα αδιαμφισβήτητα πλεονεκτήματα που είναι, σε εποχές μάλιστα κρίσεων σαν τη σημερινή, ιδιαίτερα ελκυστικό. Και έχει και στο παρελθόν γοητεύσει πολλούς –ακόμη και τον Ελευθέριο Βενιζέλο- στις δυσμάς του βίου του. Δεν μπορώ εντούτοις να το δεχθώ για τη χώρα μας, ειδικότερα υπό τις σημερινές συνθήκες, διότι στηρίζεται σε ένα πρόσωπο και οι απαραίτητες ισορροπίες και δικλίδες ασφαλείας που θα εγγυώνται την ομαλή πορεία δεν είναι

δυνατόν να ευρεθούν. Προτιμώ, ιδίως για την περίοδο που διανύουμε το Κοινοβουλευτικό Σύστημα.

Εδώ θέλω και πάλι να τονίσω ότι επιχειρώντας να ασφαλίσει την απαραίτητη ισορροπία ο Θανάσης Διαμαντόπουλος κάνει μια λαμπρή προσπάθεια και φτιάχνει ένα προεδρικό σύστημα που ίσως αργότερα φανεί χρήσιμο.

Όμως απορρίπτω και το Αγγλοσαξονικό πρωθυπουργοκεντρικό Σύστημα που επέβαλλε στην Ελλάδα ο Ανδρέας Παπανδρέου στη δεκαετία του '80 στην προσπάθειά του να δικαιολογήσει την αθέτηση της υπόσχεσης που είχε δώσει να ανανεώσει τη θητεία του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Το να μην υπάρχει στην ουσία σταθερή κυβερνητική θητεία και να μπορεί ο Πρωθυπουργός να επιλέγει το χρόνο των εκλογών είναι μεγάλη αδυναμία. Το ζήσαμε τα τελευταία χρόνια. Η συζήτηση για εκλογές αρχίζει συχνά τον πρώτο χρόνο της θητείας μιας κυβέρνησης. Ο μόνος παράγων που μπορεί να εξασφαλίσει ισορροπία είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που για να έχει όμως κύρος, πρέπει να επιλέγεται από το λαό και όχι να είναι ο εκλεκτός των κομμάτων. Και αυτό ασχέτως με τις αρμοδιότητες που το Σύνταγμα θα του δίνει.

Εδώ θα σας μιλήσω, σε συντομία, για τη δική μου προσωπική εμπειρία. Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ταλαντεύθηκε όταν ψηφίστηκε το Σύνταγμα της μεταπολίτευσης και τελικά, αναποφάσιστος, κατέληξε σε μια μεσαία λύση. Έδωσε αρκετές αρμοδιότητες στον Πρόεδρο αλλά την εκλογή του την εξάρτησε από τη συμφωνία των κομμάτων και τη συνέδεσε με το ενδεχόμενο προσφυγής σε εκλογές. Στην πράξη, η πρώτη επιλογή του που ήταν ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, εξαιρετος Πρόεδρος, ήταν αδιανόητο να διαφωνήσει με τον Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή – κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί να αναπέμψει πίσω στη Βουλή νόμο που ο Κωνσταντίνος Καραμανλής είχε ψηφίσει- και έτσι ο θεσμός του Προέδρου, με όσες αρμοδιότητες είχε, στην πράξη ατόνησε.

Όταν στην τρίτη εκλογή με σχεδόν το 48% των ψήφων πήρα 150 βουλευτές και με τον ένα βουλευτή που είχε εκλέξει ο Κωστής Στεφανόπουλος σχημάτισα πλειοψηφία μιας ψήφου είχα την απόλυτη δυνατότητα να επιλέξω δικής μου επιλογής Πρόεδρο –π.χ. τον Τζαννή Τζαννετάκη.

Και αυτό πολύ περισσότερο αφού ο Κωνσταντίνος Καραμανλής που δεν είχε καθόλου αναμειχθεί στις εκλογές, είχε δηλώσει στην προεκλογική περίοδο ότι και να επελέγετο δεν θα δεχόταν να γίνει Πρόεδρος. Εντούτοις επέλεξα τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, εν γνώσει μου ότι μοιράζομαι την εξουσία. Πιστεύω ότι η συνύπαρξή μας, με όποιες δυσκολίες και τυχόν μειονεκτήματα συνολικά λειτούργησε θετικά για τον τόπο. Αυτή την ισορροπία την χρειάζεται το πολιτικό μας σύστημα.

Για να μείνουμε όμως στο σημερινό πρόβλημα : Στην Πορτογαλία όπως και στην Ελλάδα ο Πρόεδρος Δημοκρατίας δεν έχει αρμοδιότητες. Εκλέγεται όμως από το λαό και είναι σήμερα ο Καβάκο Σίλβα πετυχημένος πρώην πρωθυπουργός και για πολλά χρόνια αρχηγός της Κεντροδεξιάς. Αυτός έπεισε το κεντροδεξιό κόμμα να συνυπάρξει με τους σοσιαλιστές και έτσι η Πορτογαλία αντιμετωπίζει με αισιοδοξία την κρίση που εμάς κινδυνεύει να μας διαλύσει. Γιατί δεν θα μπορούσε να γίνει το ίδιο και στην Ελλάδα; Σε δύσκολες περιστάσεις, ο εκλεγμένος από το λαό

Πρόεδρος, έστω και εάν δεν έχει τυπικές αρμοδιότητες, μπορεί να παρεμβαίνει αποφασιστικά, όταν μάλιστα διαθέτει και το πολύ αποτελεσματικό όπλο της παραίτησης και της καταγγελίας στο λαό. Δυνατότητες που κανείς δεν μπορεί να αφαιρέσει από τον οποιοδήποτε αρχηγό κράτους.

Το τέρμα της σημερινής κρίσης πρέπει να είναι η εκλογή Αναθεωρητικής Βουλής. Αυτό μπορεί και πρέπει να γίνει με πρόταση κομμάτων και με την ψήφο του λαού. Είναι τόσες πολλές και βαθιές οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν που δεν μπορούμε να περιμένουμε. Έχουμε βαθιά βυθιστεί στο τέλμα. Το πιο σημαντικό ίσως που πρέπει να αντιμετωπίσουμε με την Αναθεωρητική Βουλή είναι το πρόβλημα της Αναθεώρησης του Συντάγματος. Πολλοί πιστεύουν ότι έχουμε χαλαρό σύστημα Αναθεώρησης. Εντούτοις είναι από τα πιο σκληρά. Γιατί θέτει ανυπέρβλητους χρονικούς περιορισμούς. Ο πολιτικός κόσμος έπεσε σε ανυποληψία λόγω του Άρθρου 84 του Συντάγματος που θέτει τους υπουργούς υπεράνω του ποινικού νόμου. Εάν έλειπε ο χρονικός περιορισμός και αντιθέτως χρειαζόνταν οσοδήποτε ισχυρή πλειοψηφία είναι βέβαιο ότι η Βουλή ομόφωνα θα ψήφιζε σήμερα την υπαγωγή και των υπουργών στη δικαιοδοσία του δικαστή, όπως συμβαίνει με τους απλούς πολίτες, και θα έλυνε στη βάση ένα μεγάλο πρόβλημα που δηλητηριάζει σήμερα το δημόσιο βίο. Ανάλογες ευκαιρίες έχουν υπάρξει πολλές, έχω διαπιστώσει στη μακρά πολιτική μου πορεία.

Σε δύο ακόμη θέματα θεωρώ χρήσιμο, έστω επιγραμματικά να αναφερθώ, στα οποία το προεδρικό σύστημα πλεονεκτεί :

A) Σταθερότητα της βουλευτικής περιόδου : Τα τελευταία χρόνια και με την εκμετάλλευση του τρόπου εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας πάσχουμε από ασυγκράτητη, αδικαιολόγητη, εκλογολογία. Μια λύση αρκετά ικανοποιητική θα ήταν αυτή που προέκριναν οι Σκανδιναβοί.

Όταν καταστεί υποχρεωτική εκλογή διότι η κυβέρνηση χάνει την πλειοψηφία οι εκλογές γίνονται αλλά η διάρκεια της Βουλής που θα προκύψει είναι το υπόλοιπο της θητείας της βουλής που διαλύθηκε. Αυτό είναι ένα πολιτικά ισχυρό κίνητρο να αποφευχθούν πρόωρες εκλογές.

B) Μεγάλη ανισότητα μεταξύ υπουργού βουλευτή και απλού βουλευτή Και σε αυτό οι Σκανδιναβοί έχουν δώσει μια πρακτική λύση. Ο βουλευτής που γίνεται υπουργός παύει να είναι βουλευτής, προσωρινά, και για τη διάρκεια της υπουργίας του και αντικαθίσταται από τον πρώτο επιλαχόντα. Η λύση αυτή πέραν όλων των άλλων έχει το πλεονέκτημα να αντιμετωπίζει και το απαράδεκτο θέαμα της άδειας Βουλής.

Ζητώ συγγνώμη εάν ξέφυγα λίγο από το χρόνο. Θα τελειώσω με μια τελευταία παρατήρηση : Οι μεγάλες κρίσεις φέρνουν και μεγάλες αλλαγές. Έχω την πεποίθηση ότι το πολιτικό σύστημα που δημιούργησε η Μεταπολίτευση πνέει τα λοίσθια. Κάτι καινούργιο πρέπει να γεννηθεί. Εξάλλου, όσο είναι βέβαιο ότι οι εκλογές δεν πρέπει να γίνουν σήμερα, άλλο τόσο βέβαιο είναι ότι στην παρακαμιακή περίοδο που διανύουμε σήμερα, εάν ο πολιτικός κόσμος δεν ανταποκριθεί στο εθνικό του χρέος τη λύση τελικά θα τη δώσει ο λαός. Οι λαοί δεν αυτοκτονούν. Η εμπιστοσύνη που όλη μου τη ζωή είχα στο λαό δεν έχει κλονιστεί. Ο λαός θα κρίνει σωστά αρκεί να υπάρξουν –και ασφαλώς υπάρχουν- κόμματα και πολιτικοί που θα

του θέσουν ευθέως και εντίμως το σημερινό δίλημμα, που είναι μονοσήμαντο. Επιγραμματικά το συνόψισε ο Αλέκος Παπαδόπουλος : «Θέλουμε να μένουμε Ευρώπη ή να γίνουμε Ασία ;»